
Planificació i organització de la prevenció de riscos laborals

---

PID_00241509

Cristina Fernández-Farina

Temps mínim de dedicació recomanat: 4 hores

Universitat
Oberta
de Catalunya

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Integració de l'activitat preventiva de l'empresa	7
1.1. Context normatiu d'interès	7
1.1.1. Constitució espanyola	7
1.1.2. Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (LPRL)	8
1.1.3. Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció	8
1.1.4. Llei 54/2003, de 12 de desembre, de reforma del marc normatiu de la prevenció de riscos laborals	9
1.1.5. Reial decret 604/2006, de 19 de maig, sobre el Reglament de serveis de prevenció	11
2. Pla de prevenció de riscos laborals	13
2.1. Consideracions generals	13
2.2. Documentació del pla de prevenció	15
2.3. Instruments essencials del pla de prevenció	19
2.3.1. Avaluació de riscos laborals	19
2.3.2. Planificació de l'activitat preventiva	20
3. Organització legal de l'activitat preventiva	25
3.1. Modalitats d'organització de l'activitat preventiva	26
3.2. Definició de les funcions relatives a la prevenció	30
3.3. Consulta i participació dels treballadors	37
3.4. Delegats de prevenció i comitè de seguretat i salut	39
3.4.1. Delegats de prevenció	39
3.4.2. Comitè de seguretat i salut	40
3.5. Funcions i nivells de qualificació de l'activitat preventiva	42
3.6. Vigilància de la salut dels treballadors	45
3.7. Actuació davant de les emergències	46
3.8. Recerca de danys per a la salut	46
Activitats	49
Exercicis d'autoavaluació	49
Solucionari	53

Bibliografia..... 54

Introducció

Tradicionalment, els esforços en seguretat laboral es consideraven accions aïllades i se centraven principalment en qüestions tècniques, que deixaven de costat els aspectes de l'organització i humans. Actualment, els aspectes organitzacionals, culturals i de gestió tenen un paper primordial en la generació de l'accident i dels incidents en detriment dels factors tècnics.

La integració de la prevenció de riscos laborals ha de formar part del sistema general de gestió de qualsevol empresa conjuntament amb altres aspectes com ara són la qualitat, el medi ambient i la responsabilitat social corporativa.

No es tracta simplement que l'empresa posseeixi un document formal per a donar compliment a un conjunt de deures i obligacions, sinó que l'objectiu final és que hi hagi una integració real que tingui en compte les necessitats de l'empresa i es fomenti una nova cultura de prevenció vinculada amb tots els processos de l'organització.

Així, en aquest mòdul, en primer lloc, explicarem que és la integració de la prevenció de riscos laborals, el requisit necessari d'un pla de prevenció de riscos laborals des del moment mateix del disseny del projecte empresarial, i posteriorment, ens centrarem en la documentació que integra un pla de prevenció i incidirem en els seus instruments essencials, que són l'avaluació de riscos i la planificació de l'activitat preventiva.

Finalment, tractarem aspectes generals de l'organització de la prevenció de riscos laborals per tenir una visió general de l'empresa pel que fa a la prevenció laboral.

Objectius

Després de la lectura d'aquest mòdul podrem ser capaços de:

1. Conèixer la normativa legal relativa a la integració de l'activitat preventiva en les organitzacions.
2. Conèixer les bases de la integració de prevenció en el sistema general de gestió de l'empresa.
3. Identificar la documentació que ha d'integrar un pla de prevenció de riscos laborals que totes les empreses han de tenir elaborat.
4. Conèixer les característiques bàsiques de l'avaluació i la planificació aplicada a la prevenció de riscos laborals.
5. Entendre la necessitat d'integrar la prevenció en el conjunt de la gestió empresarial per a optimitzar els recursos i millorar els resultats.
6. Conèixer les modalitats preventives de les quals pot disposar un empresari depenent del tipus d'activitat, nombre de treballadors i característiques productives de l'organització.
7. Identificar la importància que té la consulta als treballadors per a la gestió de la prevenció d'una empresa.

1. Integració de l'activitat preventiva de l'empresa

1.1. Context normatiu d'interès

La integració de l'activitat preventiva en l'empresa és un element indispensable per a augmentar l'eficàcia del conjunt d'accions preventives relacionades amb la seguretat i la salut dels treballadors en una organització. En el transcurs dels anys s'ha comprovat que la legislació existent no ha donat lloc a la resposta esperada de les empreses com a conseqüència probable d'una baixa «cultura preventiva» de tots els agents implicats (institucions, empresaris, treballadors, clients i ciutadania).

L'accident laboral provoca sofriment al treballador i la seva família, despeses mèdiques i de rehabilitació, pèrdues econòmiques i productives, entre moltes altres conseqüències i, per tant, la necessitat d'eliminar o reduir els riscos existents en una empresa hauria de ser conseqüència no només de la imposició legal, sinó de la voluntat de millorar l'eficàcia de la gestió empresarial i del nostre compromís ètic i moral en relació amb el treballador.

La legislació ha hagut de donar una resposta a aquesta gran problemàtica obligant a integrar la prevenció en el sistema general de gestió de l'empresa. A continuació, fem una breu revisió de tot aquest procés de millora legislativa que té com a objectiu la reducció de la sinistralitat laboral i la millora de les condicions laborals de tots els treballadors independentment del seu sector laboral.

1.1.1. Constitució espanyola

L'article 40.2 de la Constitució espanyola encomana als poders públics, com un dels principis rectors de la política social i econòmica, vetllar per la seguretat i higiene en el treball:

«Així mateix, els poders públics fomentaran una política que garanteixi la formació i readaptació professional; vetllaran per la seguretat i higiene en el treball i garantiran el descans necessari limitant la jornada laboral, les vacances periòdiques retribuïdes i la promoció de centres adequats.»

Aquest mandat constitucional comporta la necessitat de desenvolupar una política de protecció de la salut dels treballadors amb la prevenció dels riscos derivats del seu treball.

1.1.2. Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (LPRL)

Posteriorment, el context normatiu fixat per la Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals (LPRL), va establir els principis generals relatius a l'adopció de mesures preventives en l'àmbit laboral, que van marcar un punt d'inflexió en l'ordenament jurídic espanyol, ja que van transformar la vella «seguretat i higiene en el treball» i la van incorporar al model més evolucionat de seguretat i salut existent a la Unió Europea.

Així doncs, el mandat constitucional contingut en l'article 40.2 i la comunitat jurídica establerta per la Unió Europea en aquesta matèria configuren el suport bàsic en què s'assenta l'LPRL. Al costat de tot aquest corpus jurídic, els compromisos contrets amb l'Organització Internacional del Treball (OIT) a partir de la ratificació del Conveni 155, sobre seguretat i salut dels treballadors i medi ambient de treball, enriqueixen el contingut del text legal en incorporar les seves prescripcions i donar-hi el rang legal adequat dins del sistema jurídic.

La necessitat d'integrar la prevenció de riscos laborals en el procés productiu i en la línia jeràrquica de l'empresa ja està descrita en l'exposició de motius de la Llei 31/1995 i reflectida en els principis generals de l'acció preventiva (paràgraf g de l'article 15.1):

«Planificar la prevenció, buscant un conjunt coherent que hi integri la tècnica, l'organització del treball, les condicions de treball, les relacions socials i la influència dels factors ambientals en el treball.»

I com a obligació associada a la mateixa activitat productiva (article 16.2), requeria ser destacada com l'acció que permetria assegurar el control dels riscos, l'eficàcia de les mesures preventives i la detecció de deficiències que donen lloc a nous riscos:

«Si els resultats de l'avaluació prevista en l'apartat anterior ho fessin necessari, l'empresari durà a terme les activitats de prevenció, incloses les relacionades amb els mètodes de treball i de producció, que garanteixin un major nivell de protecció de la seguretat i la salut dels treballadors. Aquestes actuacions hauran d'integrar-se en el conjunt de les activitats de l'empresa i en tots els nivells jeràrquics d'aquesta.»

Les activitats de prevenció hauran de ser modificades quan l'empresari vegi, com a conseqüència dels controls periòdics previstos a l'apartat anterior, que són inadequades per a les finalitats de protecció requerides.»

1.1.3. Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció

La integració empresarial de la prevenció de riscos laborals que es detalla en els articles 1 i 2 del Reial decret 39/1997 és la primera obligació de l'empresa i la primera activitat d'assessorament i suport que ha de facilitar un servei de prevenció, amb la finalitat d'assegurar la integració de la prevenció de riscos laborals i evitar els complimentos formals i no integrats de la normativa.

Amb aquest objectiu, es modifica l'article 14.2 de l'LPRL per a assenyalar que en el marc de les responsabilitats de l'empresari es farà la gestió de la prevenció de riscos laborals mitjançant la integració de l'activitat preventiva de l'empresa, que es concretarà en la implantació i aplicació d'un pla de prevenció de riscos laborals. Aquesta responsabilitat de l'empresari es desenvoluparà amb el seguiment permanent de l'activitat preventiva, la finalitat del qual és millorar continuadament les activitats d'identificació, avaluació i control de riscos.

També es modifica l'article 16 subratllant el deure d'integrar la prevenció en el sistema de gestió de l'empresa, tant en el conjunt de les seves activitats com en tots els nivells jeràrquics d'aquesta, precisament implantant i aplicant un pla de prevenció de riscos laborals el contingut dels quals està permanentment actualitzat i sotmès al control de l'Administració: amb això es pretén que aquest pla sigui un instrument dinàmic, no solament un document de caràcter formal i obligatori, i adequat a les necessitats de l'organització.

En resum, el Reglament desenvolupa les línies bàsiques de l'acció empresarial en matèria de prevenció de riscos laborals, i que veiem a continuació:

- Una acció de riscos integrada en l'empresa ha de constar d'un pla de prevenció de riscos que inclogui l'estructura organitzativa, la definició de funcions, les pràctiques i procediments, els processos i els recursos necessaris per a portar a terme les accions previstes.
- L'acció preventiva requereix una avaluació de riscos de cadascun dels llocs de treball, instal·lacions i maquinària per a identificar i evitar els riscos o proposar mesures per a evitar-los.
- Els resultats de l'avaluació de riscos han de servir a l'empresari per a planificar l'activitat preventiva de l'empresa.
- L'activitat preventiva de l'empresari es desenvoluparà emprant alguna de les modalitats previstes pel Reglament segons la grandària de l'empresa i la perillositat de la seva activitat (article 31 de l'LPRL).

1.1.4. Llei 54/2003, de 12 de desembre, de reforma del marc normatiu de la prevenció de riscos laborals

Malgrat els esforços generalitzats (poders públics, Estat i comunitats autònomes, agents socials, empreses, treballadors i les entitats orientades a la prevenció de riscos laborals) per a dotar el país d'un instrument legal homologable a la Unió Europea i per a integrar la prevenció de riscos en tots els nivells de l'empresa i augmentar la cultura de prevenció, no s'observen els resultats esperats.

Al cap de més de set anys de marc normatiu des de l'entrada en vigor de la llei, destacaven certs problemes que en dificultaven l'aplicació i algunes deficiències en el contingut, que cristal·litzaven en accidents de treball i uns índexs de sinistralitat laboral elevats.

L'anàlisi d'aquests problemes deixa veure la deficient incorporació del nou model de prevenció i una falta d'integració de la prevenció en l'empresa, que s'evidencia, en moltes ocasions, en el compliment més formal que eficient de la normativa. Alhora es posa de manifest una falta d'adequació de la normativa de prevenció de riscos laborals a les noves formes d'organització del treball, especialment en les diverses formes de subcontractació i en el sector de la construcció.

Com a resultat de la preocupació compartida per l'evolució de les dades de sinistralitat laboral, el Govern va promoure el reinici de la taula de diàleg social en matèria de prevenció de riscos laborals amb les organitzacions empresarials i sindicals. A més, es van mantenir diverses reunions entre el Govern i les comunitats autònomes dins de la Conferència Sectorial d'Assumptes Laborals per a tractar aquestes qüestions conjuntament.

Les conclusions d'aquest doble diàleg, social i institucional, es concreten en un conjunt de mesures per a la reforma del marc normatiu de la prevenció de riscos laborals, encaminades a superar els problemes i insuficiències respecte dels quals hi ha un diagnòstic comú, i abasten diferents àmbits:

- Mesures per a la reforma del marc normatiu de la prevenció de riscos laborals.
- Mesures per al reforçament de la funció de vigilància i control del sistema d'Inspecció de Treball i Seguretat Social.
- Mesures per a l'establiment d'un nou sistema d'informació en matèria de sinistralitat laboral.

Com a objectius bàsics d'aquesta llei destaquem els quatre següents:

- Combatre de manera activa la sinistralitat laboral.
- Fomentar una autèntica cultura de la prevenció dels riscos en el treball, que assegurí el compliment efectiu i real de les obligacions preventives i deixi enrere el compliment merament formal o documental de les obligacions.
- Reforçar la necessitat d'integrar la prevenció dels riscos laborals en els sistemes de gestió de l'empresa.
- Millorar el control del compliment de la normativa de prevenció de riscos laborals, adequant la norma sancionadora a la norma substantiva i refor-

çant la funció de vigilància i control, en el marc de les comissions territorials de la Inspecció de Treball i Seguretat Social.

1.1.5. Reial decret 604/2006, de 19 de maig, sobre el Reglament de serveis de prevenció

L'article 1 del Reglament marca les bases per a integrar la prevenció de riscos laborals de manera efectiva i real en totes les empreses:

- La prevenció de riscos laborals, com a actuació que cal desenvolupar en l'empresa, haurà d'integrar-se en el seu sistema general de gestió, i haurà de comprendre tant el conjunt de les activitats com tots els seus nivells jeràrquics, tot implantant i aplicant un pla de prevenció de riscos laborals.
- La integració de la prevenció en el conjunt de les activitats de l'empresa implica que ha de projectar-se en els processos tècnics, en l'organització del treball i en les condicions de treball.
- La seva integració en tots els nivells jeràrquics de l'empresa implica que tots els nivells tenen atribuïda i assumeixen l'obligació d'incloure la prevenció de riscos en qualsevol activitat que facin o ordenin i en totes les decisions que adoptin.
- Els treballadors i els seus representants hauran de contribuir a la integració de la prevenció de riscos laborals en l'empresa i col·laborar en l'adopció i el compliment de les mesures preventives amb la participació que es reconeix en l'LPRL.
- La participació dels treballadors inclou la consulta sobre la implantació i aplicació del pla de prevenció de riscos laborals de l'empresa, l'avaluació dels riscos i la consegüent planificació i organització preventiva, si escau, i també l'accés a la documentació corresponent marcats per l'LPRL.
- L'activitat preventiva de l'empresa es desenvoluparà amb alguna de les modalitats previstes en el Reial decret.

Una gestió integrada significa que s'incorporen tots aquests criteris de prevenció en tota la presa de decisions empresarial i que prèviament s'ha tingut en compte la salut i seguretat dels treballadors:

- La direcció ha d'assumir la responsabilitat general en matèria de prevenció de riscos laborals i actuar en conseqüència delegant en la línia jeràrquica d'acord amb el nivell que ocupa dins de l'organització, i, per tant, requereix una distribució clara de les funcions (article 14.4 de l'LPRL).

- Integració dels treballadors en la gestió de prevenció (article 29.4 de l'LPRL)).
- Integració de la prevenció en les activitats potencialment perilloses (articles 32bis de l'LPRL i l'article 22bis del RD 604/2006, sobre el Reglament dels serveis de prevenció).
- Integració de la prevenció en la gestió del manteniment. Instal·lacions i equips que tenen una normativa específica de seguretat (manteniments, revisions, comprovacions) o que no tenen normativa específica de seguretat però que han de complir unes normes generals (article 17 de l'LPRL).
- Integració de la prevenció en la gestió dels canvis (contractació de personal, canvi de lloc de treball, adquisició de productes, contractació d'obres i serveis).

La integració de la gestió empresarial (política i ètica empresarial, prevenció de riscos laborals, qualitat, medi ambient, responsabilitat social corporativa) ha de ser objecte d'una planificació integral coherent perquè tots els elements s'acoblin i totes les accions tinguin sentit.

Sense una integració empresarial específica i adequada a les necessitats de cada empresa, correm el risc de fer accions que no tenen sentit i inversions no eficaces. L'objectiu final és mantenir la salut i el benestar dels treballadors i reduir tant com sigui possible la sinistralitat laboral.

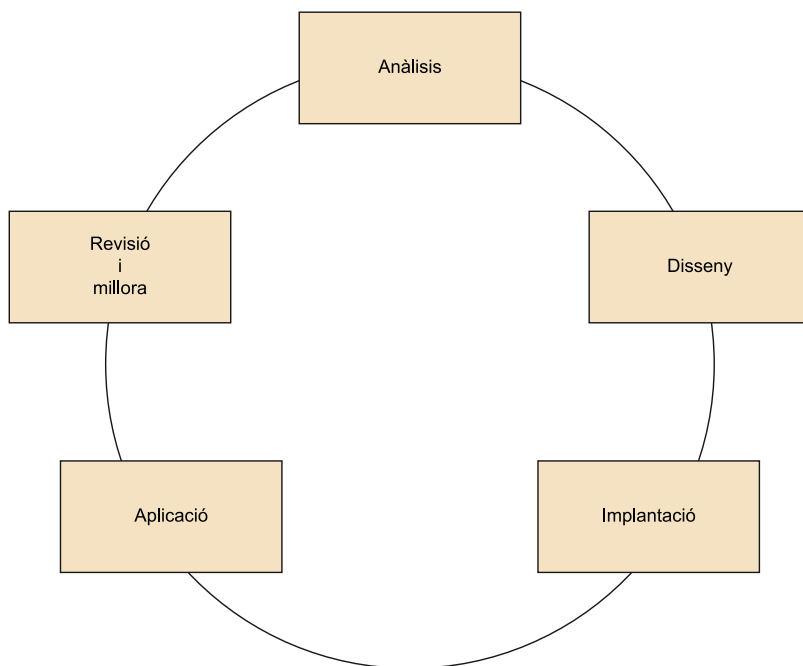
2. Pla de prevenció de riscos laborals

2.1. Consideracions generals

El pla de prevenció de riscos laborals és l'instrument que té l'empresari per a integrar la seva activitat preventiva en el sistema general de gestió i política empresarial. La documentació d'un pla de prevenció és obligatòria per llei, però aquest fet no és una garantia d'efectivitat, ja que en molts casos és una simple formalitat. De fet, moltes de les reformes legislatives relatives a prevenció de riscos laborals s'han formulat per a evitar la mera obligació legal i donar l'opció a ser un sistema real de gestió empresarial integrada, amb l'objectiu final de reduir la sinistralitat laboral (art. 16 LPRL i 23 RSP).

El document està integrat per totes les accions preventives que du a terme l'empresa; ens trobem, doncs, més davant d'una norma de gestió que davant d'una llei, si obviem tots els aspectes jurídics que l'acompanyen, i hi podem distingir els conceptes clàssics establerts en les normes de gestió:

Figura 1. Cicle bàsic de la gestió

Així, les empreses han d'adoptar un sistema de gestió de riscos laborals escollint el model organitzatiu més adequat per als seus objectius, i des d'aquesta perspectiva la mateixa Llei 31/1995 pot considerar-se un sistema de gestió suficient.

A continuació detallem les **fases** d'elaboració del pla de prevenció:

a) Anàlisi. S'adquireixen dades (per a cada centre de treball) sobre els processos de producció i els seus riscos, el nombre de treballadors i les seves condicions laborals.

b) Disseny. Consisteix a determinar qui desenvoluparà l'activitat preventiva de l'empresa, i també les seves facultats i responsabilitats; analitzar les característiques de l'empresa; determinar els processos per mitjà dels quals es desenvoluparà el pla i la seva sostenibilitat empresarial en relació amb l'organització.

Taula 1. Processos de l'organització

Procesos	Organització, funcions i responsabilitats
Control de les condicions de treball i de l'activitat dels treballadors	Organització de l'empresa
Formació i informació per als treballadors sobre el seu lloc de treball	Organització de la prevenció de riscos laborals
Vigilància de la salut dels treballadors	Organització dels treballadors
Actuació en emergències	
Actuacions en cas de risc greu o imminent	
Recerca d'incidents i accidents	

c) Implantació. S'estableix des que s'acaba el disseny fins que es disposa dels recursos humans, materials i econòmics necessaris per a passar a aplicar el pla.

d) Aplicació. Consisteix a desenvolupar-lo al llarg del temps, elaborant i executant programes d'activitat i fent el seguiment necessari per a verificar si les accions s'han desenvolupat tal i com s'ha previst. Totes les accions les desenvoluparan per persones i entitats definides en l'etapa d'organització i amb els recursos (econòmics i humans) previstos.

e) Revisió i millora contínua. El pla pot estar implantat i desenvolupat però ser ineficaç perquè no s'adapta als objectius establerts. Aquesta fase ens ajudarà a detectar els objectius no assolits i a proposar solucions.

Un pla de prevenció no pot limitar-se a ser elaborat pel servei de prevenció i aprovat per l'empresari. Per la integració efectiva de la prevenció és necessària la consulta i participació tant de la línia jeràrquica (directius i comandaments) com de tots els treballadors i els seus representants, en tot el procés d'anàlisi, disseny, elaboració, implantació i revisió i millora del sistema.

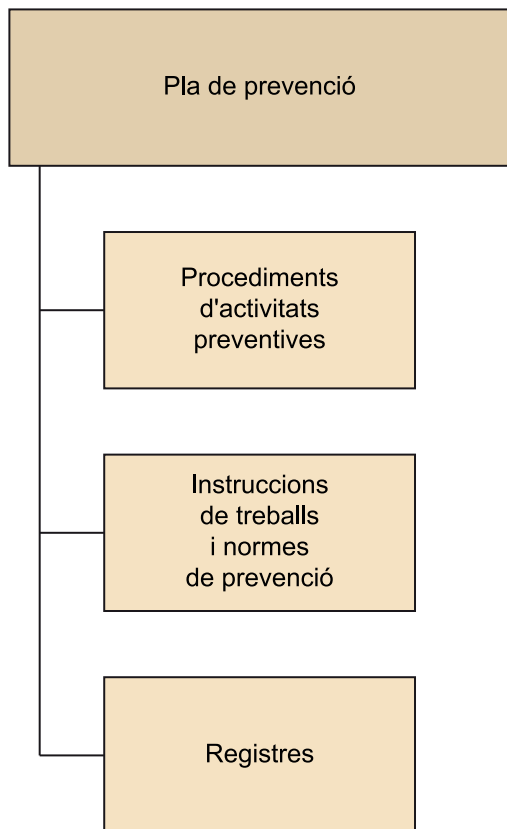
2.2. Documentació del pla de prevenció

Quan parlem d'integració en la gestió de l'empresa, ens referim tant a documentació com a operativitat. Per tant, el sistema documental d'una empresa hauria de definir clarament els mecanismes per a la identificació de tots els documents, tenint en compte la data d'actualització, l'elaboració de procediments, l'aprovació i distribució d'actuació, revisions, etc. L'objectiu no és acumular documentació, que ningú no consulta, sinó que la finalitat és ser un instrument de millora i control de l'organització a la disposició de tots els integrants d'una empresa.

Tota la documentació que requereix un pla de prevenció correspon a quatre nivells del sistema documental, i en qualsevol sistema de gestió normalitzat els podríem distingir a partir de l'esquema següent:

- Pla de prevenció: ocupa el primer nivell documental d'una empresa i inclou la política empresarial i les funcions i responsabilitats dels membres de l'organització.
- Procediments d'activitats preventives: constitueixen el segon nivell documental i molts són exigibles per la reglamentació de prevenció de riscos laborals.
- Instruccions de treball: constitueixen el tercer nivell documental. Tenen una gran importància, ja que van dirigides al treballador.
- Registres: relatius a l'activitat, que corresponen al quart nivell documental. Generen les dades i les informacions que en prevenció són fonamentals.

Figura 2. Nivells del sistema documental

Més concretament, un pla de prevenció ha d'estar integrat pels següents documents i a la disposició de la Inspecció de Treball i dels representants dels treballadors (art. 2.2. RD 39/1997):

1) Característiques generals de l'empresa:

- Anàlisi de les dimensions de la plantilla.
- Centres de treball.
- Perfil sociodemogràfic dels treballadors (edat, sexe, nacionalitats, estudis i formació).
- Organització territorial.
- Processos de producció.
- Riscos genèrics de les activitats productives.
- Sinistralitat del sector i pròpia.
- Tipus de contractació de l'empresa (fixa, temporal, etc.).

2) Política d'empresa i preventiva (art. 2 RD 604/2006 i RD 39/1997):

- Missió i valors de l'empresa.
- Integració empresarial.
- Objectius.

3) Estructura organitzativa de l'activitat preventiva:

- Responsabilitats i funcions de les persones dins de l'organigrama de l'empresa.
- Les pràctiques, els procediments i els processos empresarials, comunicació entre els responsables de prevenció.
- Recursos materials i econòmics per a dur a terme la prevenció.
- Descripció de l'organització de la prevenció de riscos de l'empresa segons la modalitat escollida (acreditació amb un servei de prevenció aliè, acta de constitució d'un servei propi o designació de treballador, sistema mixt), acreditació de la formació dels treballadors.
- Mecanismes d'implementació de consulta i participació dels representants dels treballadors.
- Integració en la prevenció de l'empresa del comitè de seguretat i salut: acta de constitució, normes de funcionament i registres documentals.
- Dinàmica de compliment pel que fa a les obligacions legals de coordinació d'activitats empresarials (quan al centre de treball desenvolupin la seva tasca treballadors de contractes i subcontractes).

4) Avaluació de riscos laborals:

- Avaluació dels riscos per a la seguretat i salut en el treball, inclòs el resultat dels controls periòdics de les condicions de treball i l'activitat dels treballadors (art. 16 i 23 LPRL i capítol II RSP).
- Riscos identificats en relació amb instal·lacions, maquinària i substàncies.
- Procediments d'avaluació de caràcter general i específics aplicats (art. 5 i 7 RSP).
- Certificats de calibratge d'equips utilitzats amb mitjans propis.
- Certificats de la qualificació dels tècnics que han fet l'avaluació (art. 4 i capítol VI RSP).
- Substàncies i materials: documentació relativa a materials i substàncies generades i utilitzades en el procés de producció i els seus riscos (fitxes de seguretat), mesuraments d'exposició si hi ha un risc avaluat.
- Maquinària: manuals d'utilització, si es requereix documentació sobre l'adequació al RD 1215/1997, manteniments periòdics.

- Riscos ergonòmics: mètode de valoració i resultats.
- Riscos psicosocials i derivats de l'organització de treball (jornades laborals, treball amb torns, treball nocturn): mètode de valoració i resultats.
- Riscos derivats de les característiques dels llocs de treball.
- Riscos per a treballadors i col·lectius específics (embarassades, menors, persones amb alguna discapacitat).
- Revisions d'actualització de l'avaluació de riscos (art. 16 LPRL i art. 6 RSP).

5) Planificació de l'activitat preventiva:

- Priorització de les actuacions necessàries derivades de l'avaluació de riscos, temporització de les millores adoptades, recursos assignats, cronograma i responsables de la implantació i seguiment.
- Pla de formació i informació per als treballadors i acreditació de les activitats.
- Mesures d'emergència (art. 20 LPRL) adoptades, actualitzacions, comprovacions de la seva efectivitat, simulacres i resultats.
- Memòria justificativa dels concerts externs i de la formació de treballadors assignats.

6) Vigilància de la salut dels treballadors (art. 22 LPRL) i memòries de seguiment de la salut laboral dels treballadors.

- Estadístiques i anàlisi descriptiva d'accidents i incidents de l'empresa.
- Malalties professionals i estat de salut dels treballadors.
- Interpretació epidemiològica de resultats i seguiment.

7) Equips de protecció individual i col·lectiva. Control de les mesures de protecció individual, com elecció, característiques, ús d'equips de protecció individual i col·lectiva, normes d'ús, manteniment i relació d'usuaris que utilitzen les proteccions, caducitats, etc.

8) Auditoria de les activitats preventives, si escau (art. 29 LPRL).

9) Altres activitats de seguiment: acreditació del seguiment dels resultats i control de l'eficàcia del sistema de gestió preventiva (art. 16.1 LPRL i art. 2.1 RD 39/1997).

10) Registres d'interès per a l'empresa i la prevenció:

- Comunicats dels accidents laborals i malalties professionals i les recerques dutes a terme (dels cinc últims anys).
- Escrits de treballadors i/o representants.
- Llibre de la Inspecció de Treball i recomanacions en relació amb l'empresa.
- Coordinació d'activitats empresarials (contractes i subcontractes) des de la perspectiva de prevenció de riscos laborals (art. 42.2 de l'Estatut dels Treballadors).

Encara que un pla de prevenció hagi d'incloure tota la documentació que hem esmentat anteriorment, no ha de ser necessàriament un document complex o especialment dens, ja que ha d'adaptar-se a les característiques i dimensió de l'empresa. El fonamental és que sigui una eina útil i àgil en el procés de gestió de la prevenció.

2.3. Instruments essencials del pla de prevenció

Els instruments essencials per a la gestió i aplicació del pla de prevenció, que podran fer-se per fases i de manera programada, són l'**avaluació de riscos laborals** i la **planificació de l'activitat preventiva** (art. 16 LPRL).

A continuació ens centrarem en aquests dos aspectes que integren el pla de prevenció.

2.3.1. Avaluació de riscos laborals

L'avaluació de riscos és l'activitat fonamental que la llei estableix que ha de fer-se amb l'objectiu de poder detectar els riscos que pugui haver-hi en tots els llocs de treball d'una empresa i que puguin afectar a la seguretat i salut dels treballadors. La farem en els casos següents:

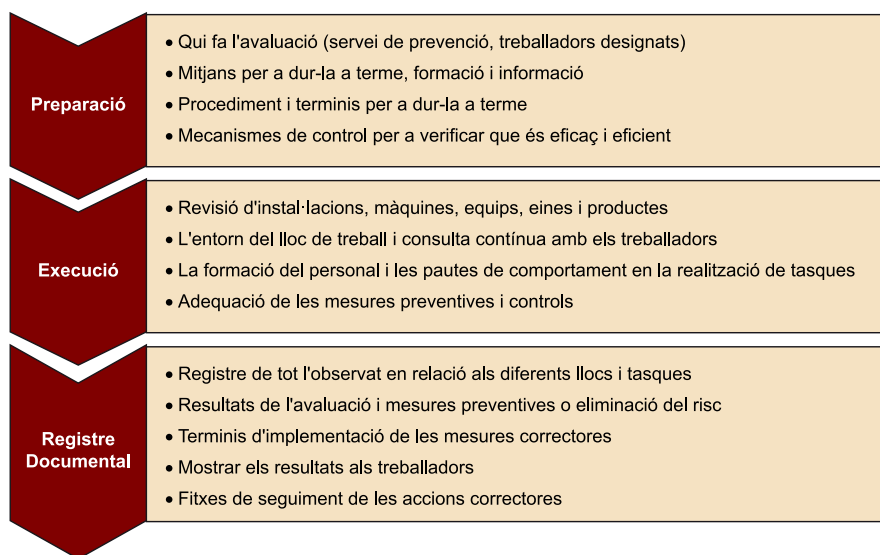
- Al començament de qualsevol activitat empresarial, i es recomana fer-ne una revisió cada dos o tres anys per a la seva actualització.
- Quan s'efectuïn canvis en les condicions de treball (organització, introducció de noves tecnologies, productes, equips, instal·lacions, eines, etc.).
- Quan es produeixin danys en la salut dels treballadors o vegem que les mesures de protecció són inadequades o insuficients.
- Si legalment hi ha establerta una periodicitat d'avaluació per a determinats riscos o un acord entre l'empresa i els representants dels treballadors.

- Hem de tenir especial atenció en relació amb treballadors especialment sensibles com ara són els menors, les embarassades i les persones amb algun tipus de discapacitat o minusvalidesa.

L'objectiu de l'avaluació és minimitzar i controlar adequadament els riscos que no s'han pogut eliminar, establint mesures preventives i les prioritats d'actuació depenent de les conseqüències i de la probabilitat d'ocurrència. Aquesta activitat l'ha de dur a terme personal degudament qualificat i el seu procediment d'actuació s'ha de consultar als representants dels treballadors.

En l'elaboració d'una avaluació de riscos laborals hauríem de distingir les següents fases, que conformen un procés de millora contínua:

Figura 3. Fases de l'elaboració de l'avaluació de riscos laborals

El mètode d'avaluació que s'aplica, quan no estigui determinat per algun reglament específic, ha de seguir els criteris de les guies de l'Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball i del Ministeri de Sanitat i Consum, normes UNE, normes internacionals, normes de les institucions de les comunitats autònomes o guies de prestigi reconegut en prevenció de riscos laborals.

2.3.2. Planificació de l'activitat preventiva

La planificació és una previsió d'accions i activitats encaminades a aconseguir uns resultats esperats en un temps concret. Tot aquest procés ha de ser participatiu i ha d'integrar tot el conjunt de l'organització (direcció, tècnics, càrrecs intermedis i treballadors) per a aconseguir els objectius planificats. Si cadascuna de les parts implicades en el procés no assumeix la seva responsabilitat, la implantació i el funcionament eficaç del sistema no serà possible.

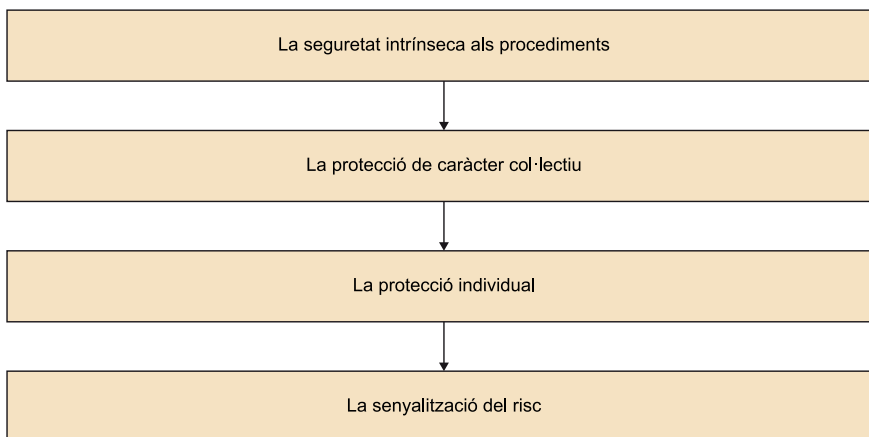
Quant a la necessitat de planificació de l'activitat preventiva segons el que estableix el Reglament dels serveis de prevenció (RD 39/1997), tenim el següent:

- Quan el resultat de l'avaluació posi de manifest situacions de risc, l'empresari planificarà l'activitat preventiva que escaigui a fi d'eliminar, controlar o reduir aquests riscos, d'acord amb un ordre de prioritats segons la seva magnitud i nombre de treballadors exposats (art. 8 RD 39/1997).
- Inclourà els mitjans humans i materials necessaris i també l'assignació de recursos econòmics precisos per a la consecució dels objectius marcats (art. 9.2 RD 39/1997).
- Hauran de ser objecte d'integració en la planificació de l'activitat preventiva les mesures d'emergència i la vigilància de la salut (art. 20 i 22 de l'LPRL), i també la informació i la formació dels treballadors en matèria preventiva i la seva coordinació (art. 9.2 RD 39/1997).
- Haurà de planificar-se per a un període determinat, establint les fases i prioritats del seu desenvolupament d'acord amb la magnitud dels riscos i el nombre de treballadors exposats, així com el seguiment i control periòdic (art. 9.3 RD 39/1997).

La Llei d'infraccions i sancions en l'ordre social estableix com a infraccions greus l'incompliment de l'obligació d'efectuar la planificació de l'activitat preventiva que derivi de l'avaluació de riscos i no fer-ne el seguiment.

Les mesures de prevenció contingudes en la planificació tenen com a finalitat:

Figura 4. Finalitat de les mesures de protecció

Així, el contingut de l'activitat preventiva d'una organització hauria de definir els aspectes següents:

- **Descripció de les actuacions preventives que s'han detectat** (a partir de l'avaluació de riscos):
  - Accions de formació i informació.
  - Mesures d'emergència i vigilància de la salut.
  - Coordinació de tots els aspectes.

- Mesures materials per a eliminar o reduir els riscos en l'origen.
- **Procediments:**
  - Control dels riscos, canvis i successos d'interès.
  - Seguiment de l'eficàcia de les mesures preventives.
  - Riscos especials: químics, radiació.
- **Terminis per a la implantació de les activitats:**
  - Els terminis s'han d'adaptar a la gravetat del risc i al nombre de treballadors afectats.
  - Adaptats a la realitat economicofinancera de l'empresa (planificació anual o plurianual).
- **Responsabilitat:**
  - Ha de quedar constància de qui és el responsable de dur a terme cadascuna de les activitats preventives de la implantació i del seguiment (la responsabilitat última és de l'empresa).
- **Recursos humans i materials:**
  - Personal.
  - Equips.
  - Partides pressupostàries.

La prioritat de les accions preventives s'haurà establert, com hem dit abans, d'acord amb la gravetat del risc que s'ha d'eliminar o reduir amb la mesura i el nombre de treballadors afectats o exposats al risc.

Deponent d'aquests paràmetres s'estableixen prioritats que es corresponen amb terminis màxims per a la seva realització. El tècnic encarregat de l'elaboració de la planificació és qui proposa la prioritat d'execució que consideri més adequada (segons la gravetat que es detecta en l'avaluació) i l'empresa és la que ha d'aprovar la prioritat o establir-ne una de diferent.

Taula 2. Relació entre els nivells de risc, la prioritat i els terminis d'execució

Nivell de risc	Prioritat	Terminis d'execució
Trivial	Prioritat IV	En no requerir-se una mesura específica no és aplicable establir un termini. L'adequat serà un manteniment continu de la mesura preventiva (nou mesos)
Tolerable	Prioritat III	Les millores que es requereixen han d'implantar-se en els propers mesos (sis mesos)
Moderat	Prioritat II	Les mesures per a prevenir el risc s'han d'implantar a curt termini (tres mesos).
Important	Prioritat I	No s'ha de començar el treball fins que no s'hagi reduït el risc

Nivell de risc	Prioritat	Terminis d'execució
Sever		Implantació immediata de la mesura preventiva: no ha de començar ni continuar el treball fins que no es redueixi el risc

Exemple

Com a exemple proposem un possible model documental generalitzat, però cada empresa pot generar el seu propi model dependent de les seves necessitats i interessos de seguiment de l'activitat:

Activitats	Termini	Resp. de l'execució	Recursos necessaris	Prioritat	Data d'execució	Data de seguiment	Resp. del seguiment

En relació amb els principis de l'activitat preventiva, l'LPRL ens indica el següent (art. 15 LPRL):

- Evitar els riscos.
- Avaluar els riscos que no es puguin evitar.
- Combatre els riscos en el seu origen.
- Adaptació del treball a la persona: llocs de treball, elecció dels equips, mètodes de treball i producció amb l'objectiu de reduir els treballs monòtons i repetitius i així reduir els seus efectes sobre la salut.
- Tenir en compte l'evolució de la tècnica.
- Substituir el perillós pel que comporti poc o cap risc.
- Planificació de la prevenció buscant la integració de la tècnica, l'organització del treball, les condicions de treball, les relacions socials i la influència dels ambientals en el treball.
- Adoptar mesures que anteposin la protecció col·lectiva a la individual.
- Donar les instruccions necessàries al treballador perquè exerceixi una tasca.
- L'empresari tindrà en compte les capacitats professionals dels treballadors en matèria de seguretat i salut quan encomana les tasques.

- L'empresari adoptarà les mesures necessàries a fi de garantir que només els treballadors que hagin rebut informació suficient i adequada puguin accedir a zones de risc greu o específic.
- L'efectivitat de les mesures preventives ha de preveure les distraccions o imprudències no temeràries que poden cometre els treballadors.
- Es poden concertar operacions d'assegurança amb l'objectiu de garantir com a àmbit de cobertura la previsió de riscos derivats del treball.

Finalment, hauríem de tenir en compte la importància d'un sistema de control que ens permeti obtenir informació sobre el compliment dels objectius (parcials i finals). Aquest procés de control requereix una sèrie de criteris i instruments de mesura i uns estàndards de referència per a poder fer la comparació.

L'avaluació del risc laboral i la planificació de l'activitat preventiva són els dos instruments del pla de prevenció d'una organització que ens ajuden a coordinar i a millorar l'acció preventiva amb l'objectiu final de crear empreses més saludables i lliures d'accidents i incidents laborals. La importància de garantir la consulta i participació dels treballadors, per mitjà dels seus representants, també inclou la consulta sobre l'avaluació de riscos laborals i la planificació i organització de l'activitat preventiva.

3. Organització legal de l'activitat preventiva

Cada empresa ha d'escollir una modalitat d'organització de recursos per a dur a terme la seva activitat preventiva especialitzada, segons l'establert en el capítol III del Reglament dels serveis de prevenció (39/1997). Així, l'empresari desenvoluparà l'activitat preventiva conformement a alguna de les modalitats següents o amb una combinació d'aquestes:

- Assumir personalment l'activitat preventiva.
- Designar un o diversos treballadors per a dur-la a terme.
- Constituir un servei de prevenció propi (SPP).
- Constituir un servei de prevenció mancomunat.
- Recórrer a un servei de prevenció aliè (SPA).

Si s'utilitza un sistema mixt o una combinació d'alguna de les modalitats anteriors s'ha d'indicar clarament quines són les activitats que correspon fer a cadascuna, i a més s'ha de tenir en compte que qualsevol activitat legalment exigible ha d'estar atribuïda a una activitat o a una altra (art. 20 RD 39/1997).

Tant la Llei 31/1995 com el Reglament 39/1997 indiquen que la manera més eficaç de dur a terme l'acció preventiva de l'organització és integrar-la en la línia jeràrquica. En aquest sentit, l'art 1 RSP és molt clar en aquest aspecte:

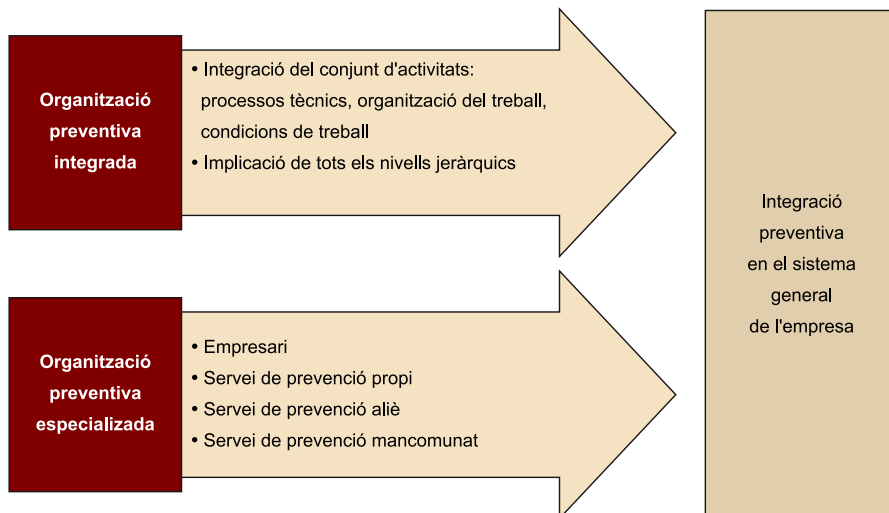
«La prevenció de riscos laborals, com a actuació que cal desenvolupar dins de l'empresa, haurà d'integrar-se en el seu sistema general de gestió i comprendrà tant el conjunt de les activitats com tots els seus nivells jeràrquics, mitjançant la implantació i aplicació d'un pla de prevenció de riscos laborals l'estructura i el contingut dels quals es determinen en l'article següent.

La integració de la prevenció en el conjunt de les activitats de l'empresa implica que ha de projectar-se en els processos tècnics, en l'organització del treball i en les condicions en què aquest es presti.

La seva integració en tots els nivells jeràrquics de l'empresa implica que tots els nivells tenen atribuïda i assumeixen l'obligació d'incloure la prevenció de riscos en qualsevol activitat que facin o ordenin i en totes les decisions que adoptin.»

Així, quan parlem de l'**organització preventiva especialitzada** (empresari, treballador designat, servei de prevenció propi, servei de prevenció aliè), ens referim a la dedicada a proveir els recursos específics per a l'actuació preventiva d'acord amb el model d'organització de la prevenció; però, d'altra banda, quan ens referim a l'**organització preventiva integrada** parlem de la integració de la prevenció en el sistema general de l'empresa.

Figura 5. Integració de la prevenció

No hi ha un únic sistema vàlid d'organització de la prevenció, ja que depèn de com estigui organitzada l'empresa i de la seva política i cultura preventives. El model ha de ser el que s'integri en la producció i impliqui tota la línia jeràrquica (direcció, càrrecs tècnics, càrrecs intermedis i treballadors) en qüestions de responsabilitat social de l'empresa, de seguretat i salut laboral, cura de l'entorn i qualitat de servei.

La direcció és qui ha de definir i donar a conèixer l'organigrama general de l'empresa, en el qual es defineixen les responsabilitats i funcions preventives en coherència amb la visió de l'empresa, i també tots els aspectes legals que s'hagin de tenir en compte. No és necessari que hi hagi una declaració escrita, però és molt recomanable, atès el seu caràcter de compromís col·lectiu i per a ser divulgada entre tots els membres de l'organització i fins i tot en altres organitzacions externes (de proveïdors, clients, etc.).

3.1. Modalitats d'organització de l'activitat preventiva

Les modalitats d'organització de l'activitat preventiva estan determinades pel tipus d'empresa i les seves característiques (art. III, RD 39/1997).

A continuació, presentem una taula resum on s'indiquen les característiques que ha de presentar cada modalitat d'activitat preventiva i el tipus d'empresa a què va dirigida:

Taula 3. Modalitats de l'acció preventiva

Tipus d'empresa	Modalitat preventiva	Característiques
<ul style="list-style-type: none"> - Nombre de treballadors: fins a 10. L'activitat no ha d'estar inclosa en l'annex I RD 39/97. 	Empresari	<ul style="list-style-type: none"> - L'empresari ha de trobar-se en el centre de treball habitualment. - Capacitat per a cobrir les funcions que ha de desenvolupar. - La vigilància de la salut dels treballadors o les activitats no assumides per la direcció hauran de cobrir-se amb alguna de les restants modalitats preventives.
<ul style="list-style-type: none"> - Nombre de treballadors: 1-500. Activitat inclosa en l'annex I RD. - Nombre de treballadors: 1-250. L'activitat no ha d'estar inclosa en l'annex I RD. 	Treballador designat	<ul style="list-style-type: none"> - El nombre de treballadors designats, el temps i els recursos han d'adequar-se a les funcions preventives de l'empresa. - La formació relativa a prevenció ha de ser la corresponent a les funcions que s'han de desenvolupar. - Les activitats de prevenció que per la seva complexitat no puguin dur-se a terme les han de fer serveis de prevenció propis o aliens (sistemes mixtos).
<ul style="list-style-type: none"> - > 250 treballadors. Activitat inclosa en annex I RD. - > 500 treballadors. Activitat no inclosa en annex I RD. - Si així ho decideix l'autoritat laboral. 	Servei de prevenció propi	<ul style="list-style-type: none"> - Disposar dels recursos humans i tècnics necessaris. - Els integrants del servei de prevenció han de tenir dedicació exclusiva. - S'assumeixen com a mínim dues de les especialitats preventives. - S'elaborarà anualment el programa la memòria anual. - Ha de sotmetre's a una auditoria cada quatre anys, o cada dos si les activitats estan incloses en l'annex I.
<ul style="list-style-type: none"> - Assumpció parcial per l'empresari. - Designació de treballadors insuficient. - Activitats no cobertes pel servei de prevenció propi. - Si l'autoritat laboral obliga a disposar d'un SSP en un termini, fins que no se'n disposi. 	Servei de prevenció aliè (SPA)	<ul style="list-style-type: none"> - Les funcions són les mateixes que les d'un SPP. - Han d'estar acreditades i hauran de tenir garanties de responsabilitat. - Han de disposar dels recursos necessaris per a portar a terme l'activitat preventiva de les empreses. - No haurien de mantenir vincles amb les empreses diferents de les d'un SPA. - Ha d'establir-se un concert de la prestació per escrit.
<ul style="list-style-type: none"> - Podran constituir-se serveis de prevenció mancomunats entre les empreses que desenvolupin simultàniament activitats en un mateix centre de treball o edifici. - Per negociació col·lectiva. - Les empreses pertanyents a un mateix sector productiu o grup empresarial. - Que desenvolupin la seva activitat en un polígon industrial o àrea geogràfica limitada. 	Servei de prevenció mancomunat	<ul style="list-style-type: none"> - Es regeix per les regles d'un SPP. - L'activitat preventiva es limitarà a les empreses mancomunades i han de tenir a la disposició de l'autoritat tota la informació relativa a les empreses i grau de participació.

I de manera complementària, la taula següent ens mostra l'organització legal preventiva mínima que l'empresari ha d'instaurar d'acord amb el nombre de treballadors.

Taula 4. Organització preventiva mínima d'acord amb el nombre de treballadors

Nombre de treballadors	Servei de prevenció	Delegats de prevenció	Comitè de seguretat i salut
1-10	Empresari/ Treballador /SPA	-	No
11-30	Treballador /SPA	1	No
31-49	Treballador /SPA	1	No
50-100	Treballador /SPA	2	Sí
101-250	Treballador /SPA	3	Sí
251-500	Treballador /SPP (Annex I)/SPA	3	Sí
501-1.000	SPP/SPA	4	Sí
1.001-2.000	SPP/SPA	5	Sí
2.001-3.000	SPP/SPA	6	Sí
3.001-4.000	SPP/SPA	7	Sí
> 4.000	SPP/SPA	8	Sí

Quan parlem d'empreses que estan incloses en l'annex I del Reglament dels serveis de prevenció, ens referim a les activitats següents:

- Feines amb exposició a radiacions ionitzants en zones controlades: hospitals, consultes mèdiques, etc.
- Feines amb exposició a substàncies o barreges causants de toxicitat aguda i cancerígenes, mutagèniques o tòxiques per a la reproducció.
- Activitats en les quals intervenen productes químics d'alt risc.
- Feines amb exposició a agents biològics (grups 3 i 4).
- Feines de fabricació, manipulació i utilització d'explosius, inclosos els articles de pirotècnia i altres objectes o instruments amb explosius.
- Feines pròpies de mineria i sondejos en superfície terrestre o plataformes marines.
- Activitats d'immersió sota l'aigua.
- Activitats en obres de construcció, excavació, moviment de terres i túnels.

- Activitats en la indústria siderúrgica o en la construcció naval.
- Producció o utilització de gasos comprimits, líquats o dissolts.
- Feines que produeixen concentracions elevades de silici.
- Feines amb riscos elèctrics d'alta tensió.

Cadascuna d'aquestes activitats laborals de risc presenta les seves pròpies reglamentacions específiques, que l'empresari i l'organització han de tenir en compte per a la protecció dels treballadors, la societat i el medi ambient.

D'altra banda, les grans empreses tenen els recursos necessaris per a integrar en els seus sistemes de gestió la prevenció, però les pimes i les microempreses, generalment, tenen com a únic recurs especialitzat un servei de prevenció aliè. En aquest tipus d'empreses, el treball del tècnic de prevenció aliè és molt valuós, ja que és el que fa la gestió de prevenció (normalment en empreses tan petites no hi ha treballador designat. Vegeu la taula «Organització preventiva mínima d'acord amb nombre de treballadors»).

El servei de prevenció aliè ha de promoure i facilitar la integració de la prevenció i també l'assumpció de:

- El control de procediments del dia a dia que siguin importants i d'interès per a la prevenció, com la correcta execució d'una activitat o el fet de tenir en compte una prohibició al centre de treball.
- La comunicació al servei de prevenció de qualsevol esdeveniment important o decisió, per exemple un incident, un accident laboral o el propòsit de fer una obra o millora de construcció, l'adquisició d'un equip o la contractació d'un treballador, entre altres.

En les empreses petites amb activitats no perilloses la documentació del pla de prevenció hauria de ser poc voluminosa i pràctica. Normalment, una pime o una microempresa té un únic centre de treball, s'encarreguen de la gestió poques persones, l'organització productiva és simple i els recursos preventius generalment es limiten al servei de prevenció aliè. Així, ja veiem que cal adaptar el pla de prevenció a les característiques de l'empresa.

Finalment, remarquem que la **Inspecció de Treball i Seguretat Social** és l'organisme que té la responsabilitat de controlar i vigilar el desenvolupament i compliment de totes aquestes normes en matèria laboral i de seguretat social; i l'**Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball** és l'organisme encarregat d'estudiar les condicions perquè aquests objectius de les organitzacions es compleixin.

3.2. Definició de les funcions relatives a la prevenció

Juntament amb les atribucions que corresponen a les persones amb funcions preventives específiques, l'organització de la prevenció es basa en la definició de les responsabilitats i funcions preventives dels diferents nivells jeràrquics d'una empresa.

Com a definició de les funcions i responsabilitats preventives dels diferents nivells jeràrquics utilitzarem, a manera d'exemple, l'elaborada per l'NTP565 (nota tècnica preventiva de l'Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball), que utilitza una empresa «tipus» de diferents nivells jeràrquics: direcció, responsables de les diferents unitats funcionals, comandaments intermedis i treballadors, i escull la modalitat preventiva de treballador designat.

S'ha considerat que també hi ha coordinador de prevenció, delegats de prevenció i comitè de seguretat i salut en el treball. Pel que fa a les responsabilitats, aquestes estan d'acord amb la política de l'empresa, l'estructura organitzativa i les seves característiques particulars, i, per tant, es poden produir variacions en aquest aspecte.

1) Direcció:

- **Responsabilitats:**

- Garantir la seguretat i salut dels treballadors.
- Desenvolupar l'organització preventiva definint les funcions i responsabilitats de cada nivell jeràrquic.
- Implicar activament tota l'activitat preventiva de l'organització.

- **Funcions:**

- Objectius anuals de prevenció de riscos laborals.
- Establiment de l'estructura necessària i obligatòria de les activitats preventives.
- Designació d'un treballador en matèria de seguretat i salut en el treball que coordini i mantingui informada tota l'organització.
- Establiment de les competències i interrelacions entre els departaments.
- Assignació de recursos (humans, econòmics i materials).
- Promoció i participació en qüestions de seguretat laboral.

- Visita periòdica dels llocs de treball.
- Auditories internes i revisió periòdica de la política d'organització i activitats empresarials; revisió de resultats.
- Consulta als treballadors en relació amb qüestions de seguretat laboral.

2) Responsables de les unitats funcionals:

- **Responsabilitats:**

- Impulsar, coordinar i controlar que totes les actuacions segueixin les directrius establertes per la direcció sobre prevenció de riscos laborals.

- **Funcions:**

- Prestar l'ajuda i els mitjans necessaris als comandaments intermedis perquè puguin assolir adequadament els seus objectius.
- Assegurar que els comandaments intermedis estiguin adequadament formats per a les funcions que exerceixen.
- Cooperar amb l'empresa per a evitar duplicitats o contrarietats en les actuacions.
- Integrar les qüestions de seguretat i salut en el treball, qualitat i medi ambient i responsabilitat social corporativa en les reunions de treball i en els procediments de treball.
- Revisar periòdicament les condicions de treball del seu àmbit d'actuació d'acord amb el procediment establert.
- Participar en la recerca dels accidents de treball que s'han produït i interessar-se per les solucions adoptades.
- Participar en les activitats de prevenció planificades, d'acord amb els procediments establerts.
- Promoure i participar en l'elaboració de procediments de treball de tasques crítiques.
- Fer el seguiment de les accions de millora pendents i controlar-les.
- Fer les funcions que la direcció estableixi relacionades amb la prevenció del risc laboral.

3) Comandaments intermedis:

- **Responsabilitats:**

- Elaborar i transmetre els procediments i instruccions referents a les feines que es duguin a terme a la seva àrea.
  - Vetllar perquè els treballadors al seu càrrec compleixin els procediments i instruccions, assegurar-se que es fa amb les degudes mesures de seguretat i salut.
  - Informar els treballadors afectats dels riscos existents en els seus llocs de treball i de les mesures preventives i de protecció que cal adoptar.
  - Analitzar les tasques que es duen a terme a la seva àrea i detectar possibles riscos o deficiències per tal d'eliminar-les o minimitzar-les.
  - Planificar i organitzar les feines de la seva àrea considerant els aspectes relacionats amb la prevenció.
  - Vigilar amb especial atenció aquelles situacions crítiques que puguin sorgir, ja sigui en tasques noves o en les ja existents a fi d'aplicar les mesures preventives necessàries relatives a prevenció.
- **Funcions:**
    - Investigar tots els accidents segons els procediments establerts i aplicar les mesures preventives necessàries perquè no es tornin a repetir.
    - Formar els treballadors en les tasques que tinguin assignades i detectar les manques formatives que pugui haver-hi.
    - Transmetre als seus col·laboradors interès per les condicions de treball de l'empresa i reconèixer actuacions i assoliments.
    - Implementar accions preventives i de millora proposades pels treballadors, si és possible.

4) Treballadors:

- **Responsabilitats:**
  - Conèixer i complir tota la normativa relativa a prevenció de riscos laborals.
  - Emprar adequadament màquines, aparells, eines, substàncies perilloses, equips de transport, etc. amb els quals es dugui a terme l'activitat laboral.
  - Emprar correctament els mitjans i equips de protecció per a evitar riscos.

- No posar fora de funcionament els dispositius de seguretat existents i utilitzar-los correctament.
  - Vetllar, segons les seves responsabilitats i complint les mesures de prevenció que en cada cas siguin adoptades, per la seva pròpia seguretat i salut en el treball i per la d'altres treballadors o persones a qui pugui afectar la seva activitat professional, a causa dels seus actes i omissions en el treball.
  - Informar al superior jeràrquic directe, i als treballadors designats per a fer activitats de protecció i prevenció, o al servei de prevenció, sobre qualsevol situació que es consideri que pugui presentar un risc per a la seguretat i salut.
- **Funcions:**
    - Contribuir al compliment de les obligacions establertes per l'autoritat competent amb la finalitat de protegir la salut i la seguretat dels treballadors.
    - Cooperar amb els comandaments directes per a poder garantir unes condicions de treball segures i que no comportin riscos per als treballadors.
    - Mantenir net i ordenat el lloc de treball, localitzant els equips i materials dels llocs assignats.
    - Suggestir les mesures que consideri oportunes en el seu àmbit de treball a fi de millorar-ne la qualitat, la seguretat i l'eficàcia.
    - Altres funcions que la direcció cregui convenient i d'acord amb el sistema preventiu acordat, i fer la consulta als representants dels treballadors.

5) Treballador designat:

- **Responsabilitats:**
  - El treballador designat és la persona nomenada per la direcció per a col·laborar activament en el desenvolupament del pla preventiu; aquesta persona pot compatibilitzar les seves funcions amb altres de l'empresa, d'acord amb les seves capacitats i disponibilitat.
  - Hauria de tenir com a mínim formació per a desenvolupar funcions de nivell bàsic de prevenció de riscos laborals (art. 35 RD 39/1997), encara que podria ser recomanable, segons les característiques de l'empresa (grandària de l'empresa, activitat, riscos, etc.), que el treballador disig-

nat estigüés qualificat per a exercir funcions de nivell intermedi o superior (art. 36 i 37 RD 39/1997).

- **Funcions:**

- Assessorar sobre les diferents activitats preventives establertes i donar-hi suport.
- Promoure comportaments segurs i la correcta utilització dels equips de treball i protecció; fomentar l'interès i la necessitat d'integrar l'activitat preventiva en l'empresa.
- Promoure les accions preventives bàsiques: l'ordre, la neteja, la senyalització i el manteniment general de les instal·lacions i les eines, a més del seu seguiment i control.
- Col·laborar en l'avaluació i control de riscos tant generals com específics de l'empresa.
- Actuar en cas d'emergència i primers auxilis i gestionar les primeres intervencions.
- Assistir a les reunions del comitè de seguretat i salut (si n'hi ha) en qualitat d'assessor, i participar-hi.
- Canalitzar la informació d'interès preventiu en l'estructura de l'organització.
- Facilitar la coordinació de les relacions interdepartamentals amb la finalitat de facilitar la coordinació necessària i evitar problemes pel que fa a la prevenció.
- Revisar i controlar la documentació referent a prevenció laboral i assegurar-ne la disponibilitat.
- Altres funcions que la direcció li assigni.

6) Coordinador de prevenció:

- **Responsabilitats:**

- Garantir el compliment de l'aplicació dels principis de l'acció preventiva establerts (art. 15 LPRL).
- Comprovar que les diferents empreses que concorren a l'empresa apliquen correctament els mètodes de treball.
- Controlar les interaccions de les diferents activitats desenvolupades al centre de treball per tal d'evitar riscos greus o molt greus i també si es

desenvolupen al centre activitats incompatibles entre si pel que fa a seguretat i salut.

- Vigilància dels riscos existents i que puguin afectar a treballadors de diferents empreses que concorren un mateix lloc de treball: com a exemple, en una construcció en la qual concorren diferents empreses (construïdora, electricitat, fontaneria, instal·lacions, etc.) s'hauran de posar d'acord per a prevenir incidents/accidents derivats de la feina.
- Servir de canal d'intercanvi d'informació entre les empreses que concorren en un mateix centre de treball (RD 39/1997).

- **Funcions:**

- Les que indiqui l'empresari o la direcció de l'organització.
- Conèixer la informació i documentació que han d'intercanviar-se les empreses concurrents en un centre de treball.
- Impartir a les empreses concurrents les instruccions necessàries per al compliment de les seves funcions.
- Proposar a les empreses concurrents l'adopció de mesures preventives per a evitar els riscos existents i protegir els treballadors.

7) Delegats de prevenció:

- **Responsabilitats:**

- Els delegats de prevenció són els representants dels treballadors amb funcions específiques en matèria de prevenció de riscos en el treball.
- Seran assignats pels representants de personal i entre aquests.
- La seva elecció i nombre s'estableixen en la Llei 31/1995 o per pactes i convenis entre sectors.
- En algunes ocasions les seves funcions poder ser dutes a terme per òrgans constituïts a aquest efecte.

- **Funcions:**

- Col·laborar amb la direcció de l'empresa en la millora de l'acció preventiva.
- Promoure i fomentar la cooperació dels treballadors en l'aplicació de la normativa de prevenció de riscos laborals.

- Ser consultats per l'empresari, prèviament a l'aplicació, sobre qualsevol decisió que pogués tenir un efecte en la seguretat i salut dels treballadors.
- Exercir una tasca de vigilància i control quant al compliment de la normativa de prevenció de riscos laborals.
- Assumir les competències del comitè de seguretat i salut si no n'hi hagués.
- Acompanyar els tècnics en les avaluacions de caràcter preventiu del medi ambient de treball.
- Acompanyar els inspectors de Treball i Seguretat Social en les visites que facin als centres de treball.
- Tenir accés a la informació i documentació relativa a les condicions de treball i que siguin necessàries per a dur a terme les seves funcions.
- Ser informats de totes les qüestions relatives a danys produïts en la salut dels treballadors i sobre les activitats de protecció i prevenció de l'empresa.
- Fer visites als llocs de treball a fi de dur a terme una tasca de vigilància i control de l'estat de les condicions de treball.
- Comunicar-se amb els treballadors sobre qüestions i millores en prevenció sense alterar el desenvolupament normal del procés productiu.
- Promoure millores en els nivells de protecció de l'organització.
- Proposar a l'òrgan de representació dels treballadors l'adopció de l'acord de paralització de les activitats quan hi hagi un risc greu o imminent.
- Acudir a la Inspecció de Treball i Seguretat Social si es considera que les mesures adoptades i els mitjans no són els necessaris per a garantir la seguretat i salut laboral.

8) Comitè de seguretat i salut:

- **Responsabilitats:**

- És l'òrgan paritari i col·legiat de participació destinat a la consulta regular i periòdica de les actuacions de l'empresa en matèria de prevenció de riscos laborals.

- Ha d'estar format pels delegats de prevenció i per l'empresari i els seus representants en nombre igual al de delegats de prevenció.
- La llei indica quan s'ha de constituir i el nombre de components que ha de tenir.
- Es reunirà trimestralment o sempre que ho sol·liciti algun dels representants.
- **Funcions:**
  - Participar en l'elaboració, posada en pràctica i avaluació dels plans i programes de prevenció de l'empresa (projectes en matèria de prevenció, organització de treball i introducció de noves tecnologies, organització i desenvolupament d'activitats de protecció i prevenció, projecte i organització de la formació).
  - Promoure iniciatives sobre mètodes i procediments efectius, fomentant a l'empresa la millora de les condicions o la correcció de les deficiències detectades.
  - Fer les visites necessàries a l'empresa per a conèixer la situació relativa a prevenció de riscos.
  - Conèixer els documents i informes relatius a les condicions de treball i salut.
  - Conèixer i analitzar els danys produïts en la salut a fi de valorar-ne les causes, i proposar les mesures preventives oportunes.
  - Conèixer la memòria i la programació anual de les activitats preventives de l'empresa i informar-ne.
  - Altres funcions que estableixi el comitè.

3.3. Consulta i participació dels treballadors

En el capítol III (Drets i obligacions) de la Llei 31/1995 (art. 18) sobre la informació, consulta i participació dels treballadors, se'ns indica que l'empresari haurà d'adoptar les mesures adequades perquè els treballadors rebin totes les informacions necessàries en relació amb:

- Els riscos que afectin tant l'empresa en el seu conjunt com cada tipus de lloc de treball o funció.

- Les mesures i activitats de protecció eficaç en matèria de seguretat i salut laboral, formació en matèria preventiva, paralització de l'activitat en cas de risc greu o imminent i vigilància de la salut i actuació en cas d'emergència.
- Amb relació a la grandària i l'activitat de l'empresa i la possible presència de persones alienes a aquesta, s'hauran d'analitzar les possibles situacions d'emergència i adoptar les mesures necessàries en primers auxilis, lluita contra incendis i evacuació dels treballadors; per a això, caldrà designar treballadors encarregats de posar en pràctica aquestes mesures i del seu correcte funcionament, que tinguin la formació necessària.
- En les empreses que comptin amb representants dels treballadors, seran aquests els encarregats de transmetre la informació, però s'haurà d'informar directament cada treballador dels riscos específics que afectin el seu lloc de treball i de les mesures de protecció i prevenció dels riscos.

Concretament, i en relació amb la consulta i participació, l'apartat 2 (art. 18 LPRL) estableix que l'empresari ha de tenir en compte les consideracions següents:

«L'empresari haurà de consultar els treballadors i permetre'n la participació en el marc de totes les qüestions que afectin la seguretat i la salut en el treball [...]. Els treballadors tindran dret a efectuar propostes a l'empresari i també als òrgans de participació i representació previstos en el capítol V d'aquesta llei, dirigides a la millora dels nivells de protecció de la seguretat i la salut en l'empresa.»

Per a afavorir la consulta i participació dels treballadors hem de tenir en compte les característiques següents:

- **Consulta prevista i organitzada:**
  - Qui es consultarà?
  - Sobre quins aspectes?
  - Quan es farà?
  - De quina manera?
  - Amb quin procediment?
- **Mitjançant els representants dels treballadors (delegats de prevenció/comitè de seguretat i salut):**
  - Se sol·licita l'opinió sobre certes matèries o aspectes preventius.
  - Amb la suficient antelació.
  - Amb caràcter prèvi a l'execució.

- La resposta no hauria de trigar més de quinze dies o el temps mínim en cas de risc.
- **Les matèries que cal consultar obligatòriament són:**
  - Activitats relatives a seguretat i salut: planificació de la prevenció.
  - L'organització del treball, la introducció de noves tecnologies, les accions que repercutiran en la seguretat i salut dels treballadors, l'avaluació de riscos.
  - Organització de les activitats preventives, designació de treballadors encarregats de les mesures d'emergència, procediments d'informació i documentació i organització de la formació.
  - Decisió de concertar l'activitat preventiva amb un o diversos serveis de prevenció aliens, propis o mancomunats, i també la participació en la realització de les auditories.

La **consulta i participació dels treballadors** és un **requisit bàsic** per a aconseguir la seva implicació en l'organització preventiva de l'empresa i per a superar els formalismes legals.

És necessari integrar la prevenció en tots els àmbits de gestió de l'empresa, amb especial atenció a la direcció de l'organització, la consulta dels treballadors, les activitats potencialment perilloses, el manteniment d'instal·lacions o equips perillosos i, en general, l'actuació davant dels canvis (compra d'equips o productes, treballador nou per a un lloc de treball, etc.).

3.4. Delegats de prevenció i comitè de seguretat i salut

La Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals (art. 34 a 39), regula la representació especialitzada dels treballadors en matèria de prevenció. Els treballadors tenen dret a participar en qüestions relatives a la seva seguretat a l'empresa a partir dels següents òrgans de representació: delegats de prevenció i comitès de seguretat i salut.

3.4.1. Delegats de prevenció

En el capítol V de l'LPRL es recull la referència als representants dels treballadors amb funcions específiques en matèria de prevenció i les seves funcions: vigilància i control del compliment de la normativa, col·laboració amb la di-

recció de l'empresa per a la millora contínua de l'acció preventiva, promoció i foment de la cooperació entre els treballadors en qüestions relatives a la prevenció, entre altres qüestions de seguretat laboral.

Els delegats de prevenció tenen una sèrie de facultats i garanties per a assegurar el desenvolupament de les seves funcions diverses i constitueixen una representació autònoma (poden exercir les seves funcions per si mateixos) en totes les empreses amb més de cinc treballadors.

Tret que en el conveni s'acordi un altre sistema, els delegats de personal i els membres del comitè d'empresa són els encarregats de triar els delegats de prevenció i de fer-ho entre ells mateixos. L'empresari o la direcció han de garantir totes les facilitats i recursos (instal·lacions, temps). El nombre de delegats de prevenció pot variar entre un i vuit, d'acord amb la grandària de l'empresa:

Taula 5. Delegats de prevenció d'acord amb el nombre de treballadors

Nombre de treballadors	Delegats de prevenció
1-10	-
11-30	1 (delegat de personal)
31-49	1
50-100	2
101-250	3
251-500	3
501-1.000	4
1.001-2.000	5
2.001-3.000	6
3.001-4.000	7
> 4.000	8

El delegat de prevenció ha de disposar de temps per a poder compatibilitzar les seves funcions de prevenció amb el seu treball habitual, dins de l'organització de l'empresa. Es pot negociar entre les parts la disponibilitat de temps necessària per a exercir les funcions de prevenció exigibles i acordades.

3.4.2. Comitè de seguretat i salut

El comitè de seguretat i salut és l'òrgan paritari de participació intern de l'empresa per a la consulta regular i periòdica de les actuacions en matèria de prevenció de riscos. La seva funció és facilitar l'intercanvi dels diversos punts

de vista entre les parts i crear així un fòrum estable de diàleg entre els representants dels treballadors i un nombre igual de representants designats per l'empresari (art. 38 LPRL).

El comitè escollirà d'entre els seus membres un president i un secretari, que elaboraran el seu propi reglament de procediments, el qual no podrà contravenir el que disposa la Llei. S'enviarà una còpia del reglament a l'autoritat laboral i també a l'empresa.

Encara que la reglamentació permet que els membres del servei de prevenció puguin ocupar un lloc en el comitè, no és recomanable a causa del caràcter d'independència davant d'acords i desacords. Per això, es recomana que aquestes figures participin en el comitè amb veu però sense vot, ja que és molt important que, per a les seves responsabilitats i funcions, tinguin el suport de l'empresa i dels representants dels treballadors.

Pel que fa a les funcions del comitè de seguretat i salut, aquestes consisteixen a participar en l'elaboració, implementació i avaluació dels plans i programes de prevenció, promoure iniciatives sobre mètodes i procediments de treball segur, proposar a l'empresa la millora de les condicions de treball o la correcció de les existents i altres qüestions relatives a la seguretat laboral.

Aquest comitè es constituirà a totes les empreses o centres de treball que tinguin cinquanta o més treballadors (vegeu la taula) i tindrà les seves pròpies normes de funcionament; es reunirà amb una periodicitat trimestral mínima i sempre que ho sol·liciti alguna de les dues parts. Les empreses que tinguin diversos centres de treball amb comitè de seguretat i salut podran acordar amb els seus treballadors un comitè intercentres, amb les funcions que l'acord hi atribueixi.

Taula 6. Comitè de seguretat i salut d'acord amb el nombre de treballadors

Nombre de treballadors	Comitè de seguretat i salut
1-10	No
11-30	No
31-49	No
50-100	Sí
101-250	Sí
251-500	Sí
501-1.000	Sí
1.001-2.000	Sí
2.001-3.000	Sí
3.001-4.000	Sí

Nombre de treballadors	Comité de seguretat i salut
>4.000	Sí

3.5. Funcions i nivells de qualificació de l'activitat preventiva

El Reial decret 39/1997, del Reglament dels serveis de prevenció, és la norma que més afecta l'organització de la prevenció de riscos laborals en les empreses i particularment els nivells de formació amb funcions preventives.

Aquest RD identifica els nivells de formació:

- Bàsic.
- Intermedi.
- Superior.

Així com en els nivells bàsic i intermedi no hi ha especialitats, en el nivell superior se n'identifiquen quatre:

- Medicina de treball.
- Seguretat.
- Higiene industrial.
- Ergonomia i psicociologia aplicada.

El capítol VI (Funcions i nivells de qualificació) recull els requisits dels nivells bàsic, intermedi i superior (art. 35, 36 i 37, respectivament). Les exigències pel que fa a hores de formació són, per al nivell bàsic (annex IV), cinquanta hores de formació específica si la responsabilitat es té en activitats considerades perilloses (annex 1), i trenta hores en la resta dels casos. Per a exercir les funcions de nivell intermedi (annex V) cal un mínim de tres-cents hores de formació, i els continguts del nivell superior (annex VI) requereixen sis-cents hores de formació, amb una especialització de les que hem esmentat anteriorment.

Per a l'**especialitat de Medicina del Treball** cal fer la formació específica que depèn del Ministeri de Sanitat i únicament podran accedir a aquest tipus de formació professionals sanitaris (metges i graduats en infermeria).

Posteriorment, s'aprova l'RD 780/1998, que modifica l'RD 39/1997, i que adapta les exigències per a les persones que ja feien funcions de nivells intermedi i superior. Pel que fa a les funcions de nivell superior, s'exigeix que siguin persones amb titulació universitària, cinc anys d'experiència laboral en el sector i la formació específica en prevenció de riscos laborals (de com a mínim cent hores).

A continuació, podem veure les taules amb els continguts per a cadascun dels nivells i les seves funcions corresponents:

Taula 7. Continguts del nivell bàsic

Nivell bàsic (annex IV)	Activitats perilloses (annex I)	Activitats no perilloses
1. Conceptes bàsics sobre seguretat i salut en el treball	10 hores	7 hores
2. Riscos generals i la seva prevenció	25 hores	12 hores
3. Riscos específics i la seva prevenció en el sector corresponent a l'activitat de l'empresa	5 hores	5 hores
4. Elements bàsics de la gestió de PRL	5 hores	4 hores
5. Primers auxilis	5 hores	2 hores
Total hores:	50 hores	30 hores

Taula 8. Continguts del nivell intermedi

Nivell intermedi (annex V)	Contingut
1. Continguts bàsics sobre seguretat i salut en el treball	20 hores
2. Metodologia de la prevenció I: tècniques generals d'anàlisi, avaluació i control dels riscos	170 hores
3. Metodologia de la prevenció II: tècniques específiques de seguiment i control dels riscos	40 hores
4. Metodologia de la prevenció III: promoció de la prevenció	20 hores
5. Organització i gestió de la prevenció	50 hores
Total	300 hores

Taula 9. Continguts del nivell superior

Nivell superior (annex VI)	Contingut
1. Part obligatòria i comuna, amb coneixements generals de les quatre especialitats	350 hores
2. Especialització obligatòria en una de les tres especialitats accessibles	150 hores
3. Treball final o pràctiques en un centre de treball	100 hores
Total	600 hores

I ara mostrem quines són les **funcions** a cada nivell:

- **Nivell bàsic:**
  - Promoure comportaments segurs i la correcta utilització d'equips de treball i protecció; fomentar l'acció preventiva integrada.

- Promoure actuacions preventives bàsiques: ordre, neteja, senyalització i manteniment general, a més de fer-ne el seu seguiment i controlar-les.
  - Fer avaluacions de riscos elementals i establir les mesures preventives corresponents.
  - Col·laborar en l'avaluació i control de riscos (generals i específics) de l'empresa.
  - Actuar en cas d'emergència i primers auxilis i cooperar amb els serveis de prevenció.
- **Nivell intermedi:**
    - Promoure la prevenció en l'empresa i la seva integració en la gestió general.
    - Fer avaluacions de riscos exceptuant les reservades específicament al nivell superior.
    - Promoure mesures per al control i reducció de riscos segons els resultats de l'avaluació.
    - Fer activitats de formació i informació bàsica als treballadors.
    - Vigilar el compliment del programa de control i reducció de riscos.
    - Col·laborar amb els serveis de prevenció, si es requereix.
    - Complementar les funcions del tècnic del nivell superior i col·laborar-hi.
- **Nivell superior:**
    - Totes les del nivell anterior.
    - Fer avaluacions de riscos que exigeixin una estratègia de mesurament o una interpretació del mesurament.
    - Formar i informar amb caràcter general, a tots els nivells i en les matèries pròpies de la seva àrea d'especialització.
    - Planificar l'acció preventiva (intervenció de diferents especialistes).
    - Vigilar i controlar la salut dels treballadors (en els termes que marca la llei).

- Anàlisi i recerca d'incidents i accidents de treball.

3.6. Vigilància de la salut dels treballadors

Segons els resultats de l'avaluació de riscos laborals, l'àrea de vigilància de la salut de l'organització ha de determinar la periodicitat de la visita i valoració mèdica i d'infermeria per a cadascun dels treballadors, tot tenint en compte els riscos als quals s'exposen en l'activitat laboral. La vigilància de la salut ha de ser feta per personal sanitari amb les competències adequades i segons els protocols corresponents per a cadascun dels procediments.

Les circumstàncies que requereixen una valoració mèdica de la salut són:

- Abans d'incorporar-se a un determinat lloc de treball.
- La possibilitat que un treballador sigui especialment sensible als riscos als quals estigui o estarà exposat.
- Periòdicament segons els requeriments mèdics i del lloc de treball.
- Reincorporació a l'empresa després d'una baixa mèdica llarga.
- S'ha de tenir especial cura amb treballadores embarassades, part recent o lactància.
- Treballadors menors d'edat.

Tot treballador d'una empresa ha de ser informat dels resultats de l'exploració mèdica efectuada; aquesta informació és completament confidencial i no pot ser utilitzada amb finalitats discriminatòries ni per a perjudicar al treballador. Tot treballador ha de signar el seu consentiment per a fer la valoració mèdica.

A continuació, presentem la normativa principal aplicable en aquest camp d'acció:

- Vigilància periòdica de la salut i avaluacions de salut periòdiques: art. 22.1 LPRL i 37.3b1 RSP.
- Treballadores en situació d'embaràs, part recent o lactància; menors; treballadors vulnerables a determinats riscos: art. 25, 26, 27 LPRL i 37.3.g RSP.
- La vigilància de la salut l'ha de fer personal sanitari amb les competències adequades i seguint els procediments marcats: art. 22.6 LPRL i 33.3.c. RSP.

- El treballador ha de ser informat dels resultats i aquesta informació és confidencial i no pot ser utilitzada amb finalitats discriminatòries: art. 22.2/3/4 LPRL i 37.3.d RSP.
- La vigilància de la salut ha d'estar correctament documentada: art. 23.1.d LPRL i 37.3.c RSP.

3.7. Actuació davant de les emergències

En una organització s'han d'analitzar les possibles situacions que poden desencadenar una emergència i risc greu o imminent (catàstrofes naturals, incendis, explosions, atac terrorista o sabotatge, fugides o vessaments de productes químics), i també com planificar totes les activitats que s'han de dur a terme i prendre totes les mesures necessàries per a la correcta pràctica de totes les activitats planificades previstes, segons la normativa.

Simultàniament, també hauran d'adaptar-se les mesures necessàries per a proporcionar les accions de primers auxilis necessaris i l'assistència mèdica especialitzada als possibles treballadors accidentats.

A continuació, presentem la normativa principal aplicable en aquest camp d'acció:

- Depenent de les possibles situacions d'emergència i risc (ja sigui greu o imminent) i tenint en compte les característiques de l'empresa (grandària, sector, perills intrínsecs), hem de planificar les activitats que s'han de desenvolupar en les diverses situacions i adoptar les mesures necessàries per a la seva correcta realització: art. 20, 21, 18.c, 24.2 LPRL; 4.1 RD 216/1999; RD 486/1997) (apartats 10 i 11 annex I); art. 5.3 i 7 RD 374/2001; RD 1254/1999, i RD 393/2007.
- Així mateix, hem de prendre les mesures necessàries per a proporcionar els primers auxilis necessaris i l'assistència sanitària apropiada als treballadors accidentats que ho requereixin: art. 20 LPRL; art 37.3h RSP; RD 486/1997 (annex VI).

3.8. Recerca de danys per a la salut

En una organització s'han d'investigar i documentar els accidents i qualsevol dany que es detecti relacionat amb la salut dels treballadors. L'objectiu és analitzar-ne les causes i evitar una possible repetició de l'incident o accident. Els danys provocats s'han de comunicar a l'autoritat competent segons el que marca la normativa.

A continuació, presentem la normativa principal aplicable en aquest camp d'acció:

- Registre i notificació d'accidents i de danys per a la salut: art. 23.1.d i e, 23.3 i 36.2.c LPRL; Ordre 19/11/2002; art. 7.2 RD 216/1999; RD 1299/2006; Ordre TAS/1/2007.
- Recerca d'accidents i danys per a la salut detectats: art. 16.3 LPRL; 6.1. a i 37.3.f RSP.

Activitats

1. Selecciona una notícia a la premsa relacionada amb la sinistralitat laboral en algun sector econòmic del país i busca informació sobre l'accidentabilitat del sector, comparacions amb altres sectors econòmics i amb altres països del nostre entorn, i fes una anàlisi crítica de les possibles solucions per a revertir el problema.
2. Pensa en una empresa del teu entorn (pròpia, empresa familiar, d'algun amic, o entra a la pàgina web d'alguna empresa del teu interès) i intenta identificar com és el sistema de gestió de l'empresa, com s'integra la prevenció en l'activitat empresarial, les funcions preventives de la línia jeràrquica de l'empresa, etc.
3. Entra a la web de l'OIT i navega per la pàgina per identificar com és la missió i objectius d'aquest organisme, les normes internacionals del treball, les estadístiques i bases de dades, per veure la importància de tenir en compte variables com el gènere, l'edat, la discapacitat, entre altres, a l'hora de generar treballs més saludables i respectuosos amb la societat.
4. Aconsegueix un pla d'emergència d'alguna empresa i intenta identificar com és la funció i els objectius de cadascun dels integrants del pla, i també la formació requerida per a assumir les responsabilitats que s'estableixen.
5. Elabora un pla de prevenció de riscos laborals per a una microempresa, per exemple, una botiga de venda de roba i complements, dedicada a una activitat poc perillosa, seguint les fases següents: anàlisi general de les característiques d'una empresa (dades generals i política preventiva de l'empresa, nombre de treballadors, funcions per a cada treballador, política empresarial), disseny del sistema de prevenció (tipus de servei de prevenció i consulta als treballadors, avaluació de riscos per a cada lloc de treball i possibles revisions, planificació de l'activitat preventiva (formació, informació, vigilància de la salut, control d'instal·lacions), implantació del sistema i, si és el cas, revisió i millora del sistema.

Exercicis d'autoavaluació

1. Quin és el context normatiu que estableix els principis generals relatius a l'adopció de mesures preventives en l'àmbit laboral?
  - a) El Reglament de serveis de prevenció.
  - b) La Constitució espanyola.
  - c) La Llei de prevenció de riscos laborals.
  - d) Cap de les opcions és correcta.
2. Un pla de prevenció de riscos laborals és...
  - a) Un requeriment legal que hem de tenir per si ens ho demanda l'autoritat laboral.
  - b) Un instrument que té l'empresari per a dirigir l'activitat empresarial i per a planificar la producció.
  - c) Un instrument de l'empresari per a integrar l'activitat preventiva en el sistema general de l'empresa.
  - d) La planificació anual dels riscos que presenta l'empresa.
3. Els instruments bàsics per a la gestió i aplicació del pla de prevenció són:
  - a) L'avaluació de riscos laborals i el pla d'emergència.
  - b) L'avaluació de riscos laborals i l'aplicació de l'activitat preventiva.
  - c) L'aplicació de l'activitat preventiva i el pla d'emergència.
  - d) L'avaluació de riscos laborals i la normativa aplicable.
4. Les fases d'elaboració del pla de prevenció són...
  - a) Disseny, planificació, revisió i avaluació.
  - b) Anàlisi, disseny, implantació, aplicació, revisió i millora.
  - c) Planificació, implementació, avaluació i disseny.
  - d) Cap de les opcions és correcta.
5. El mètode d'avaluació de riscos que s'aplica quan no estigui determinat per un reglament específic ha de tenir els criteris...

- a) Especificats per l'empresa i el delegat de prevenció.
- b) Ha de seguir el criteri de l'empresari i dels tècnics responsables de prevenció de l'empresa.
- c) Ha de seguir els criteris de les guies de l'Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball i del Ministeri de Sanitat i Consum, normes UNE, normes internacionals, normes de les institucions de les comunitats autònomes o guies de reconegut prestigi en prevenció de riscos laborals.
- d) Només el delegat de prevenció de l'empresa pot establir els criteris d'avaluació de riscos.

6. Quan ens referim a empreses que estan incloses en l'annex I del Reglament dels serveis de prevenció, parlem de la mena d'activitats que:

- a) Són activitats que estan incloses en el marc europeu de sectors d'activitat i que tenen consideracions especials.
- b) Amb poca perillositat i que no requereixen cap atenció especial.
- c) Amb una sèrie de riscos específics com radiacions, substàncies tòxiques, cancerígenes, productes químics, etc.
- d) Estan relacionades amb la integració empresarial.

7. Els nivells del sistema documental d'un pla de prevenció normalitzat són...

- a) Cinc nivells: pla de prevenció, procediments d'activitats preventives, instruccions de treball, pla d'emergència.
- b) Quatre nivells: pla de prevenció, procediments d'activitats preventives, instruccions de treball i normes de prevenció, registres.
- c) Tres nivells: pla de prevenció, instruccions de treball i normes de prevenció, registres.
- d) Cap de les opcions és correcta.

8. Una avaluació de riscos laborals és l'activitat fonamental que la llei estableix que ha de fer-se amb l'objectiu de...

- a) Tenir un document obligat per la legislació a la disposició de l'autoritat que ho requereixi.
- b) Avaluar la situació econòmica de l'organització i per complir amb els requeriments de l'INSHT.
- c) Complir amb els requeriments de l'empresari i l'organització.
- d) Poder detectar els riscos que puguin haver-hi en tots els llocs de treball d'una empresa i que puguin afectar la seguretat i salut dels treballadors.

9. La finalitat i prioritat de les mesures de prevenció són:

- a) La senyalització del risc, la protecció individual, la protecció col·lectiva i la seguretat intrínseca dels procediments.
- b) La seguretat intrínseca dels procediments, la protecció de caràcter col·lectiu, la protecció individual i la senyalització del risc.
- c) La protecció individual, la protecció de caràcter col·lectiu, la senyalització del risc i la seguretat intrínseca dels procediments.
- d) La protecció individual, la protecció de caràcter col·lectiu, la seguretat intrínseca dels procediments, la senyalització del risc.

10. Les modalitats d'organització de l'activitat preventiva estaran determinades per...

- a) El tipus d'empresa i les seves característiques.
- b) L'empresari i el seu sistema de gestió.
- c) Les indicacions del delegat de personal
- d) Cap de les opcions és correcta.

11. La consulta i participació dels treballadors...

- a) No és indispensable, ja que l'empresari és el màxim responsable i per tant té l'última paraula.
- b) No és necessària, ja que el tècnic de prevenció és qui domina més en l'empresa sobre aquesta qüestió i n'és el responsable.
- c) És un requisit bàsic per aconseguir la seva implicació en l'organització preventiva de l'empresa i per a superar els formalismes legals.

d) És un mer formalisme legal.

12. Tradicionalment, els esforços en seguretat se centren en...

- a) Aspectes tècnics relatius a condicions físiques o mecàniques insegures.
- b) Aspectes organitzatius i humans.
- c) Aspectes del sector empresarial.
- d) Cap de les opcions és correcta.

13. L'Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball és l'organisme encarregat de...

- a) Controlar i vigilar el desenvolupament i compliment de totes les normes en matèria laboral i de la seguretat social.
- b) Controlar les empreses perquè compleixin la integració empresarial.
- c) Estudiar les condicions de treball perquè els objectius de les organitzacions es compleixin.
- d) Totes les opcions anteriors són correctes.

14. La necessitat de la integració de la prevenció, en quins àmbits de gestió és especialment necessària:

- a) Amb els càrrecs directius, ja que són els responsables finals de la prevenció de riscos laborals.
- b) Amb la direcció, amb la consulta dels treballadors, amb les activitats potencialment perilloses, amb el manteniments d'instal·lacions o equips i en l'actuació davant dels canvis.
- c) Amb tota la documentació i registres documentals, ja que és on consta tota l'activitat de l'empresa.
- d) Cap de les opcions és correcta.

15. L'organització dels recursos necessaris per al desenvolupament de les activitats preventives (especialitzades) pot fer-se de quatre maneres (o una combinació d'aquestes):

- a) Organització de seguretat laboral, higiene industrial i ergonomia i psicociologia.
- b) Per mitjà d'un servei de prevenció propi, d'un servei de prevenció aliè, d'una mútua i del delegat de prevenció.
- c) Assumint-les el mateix empresari, per mitjà d'un servei de prevenció propi, dels treballadors designats (personal especialitzat) o d'un servei de prevenció aliè.
- d) Totes les opcions anteriors són correctes.

16. Quines són les fases de desenvolupament d'un pla de prevenció?

- a) Anàlisi general de l'empresa, implantació del sistema, disseny i avaluació en el sistema.
- b) Disseny del sistema de prevenció, anàlisi general de l'empresa, revisió del sistema i avaluació dels resultats.
- c) Anàlisi general de l'empresa, disseny del sistema de prevenció, implantació del sistema i revisió i millora.
- d) Cap de les opcions és correcta.

17. Quines són les especialitats que s'identifiquen en el nivell superior de protecció de riscos laborals?

- a) Medicina del treball, Seguretat, Higiene industrial, Ergonomia i psicociologia.
- b) Seguretat, Higiene i Ergonomia.
- c) Nivell bàsic, nivell intermedi, nivell superior i màster.
- d) Cap de les opcions és correcta.

18. Quin és el context normatiu que marca les bases completes per a integrar la prevenció de riscos laborals de manera efectiva i real en totes les empreses?

- a) Llei de prevenció de riscos laborals.
- b) La Constitució espanyola.
- c) El RD 604/2006, Reglament dels serveis de prevenció.
- d) El RD 39/1997, Reglament dels serveis de prevenció.

19. Amb relació a la vigilància de la salut dels treballadors...

- a) Cada treballador ha de ser responsable de la seva salut i portar de manera periòdica un certificat d'aptitud per a exercir la feina de casa.
- b) A partir dels resultats de l'avaluació de riscos han de determinar-se els treballadors la salut dels quals ha de ser objecte d'una vigilància periòdica.
- c) La vigilància de la salut pot fer-la qualsevol metge i segons els seus procediments o protocols habituals d'exploració.
- d) No cal informar el treballador dels seus resultats mèdics i aquesta la informació es comunica directament a l'empresari.

20. En el cas d'un accident o dany en la salut dels treballadors de tipus laboral...

- a) Han de registrar-se i documentar-se adequadament.
- b) Han d'investigar-se i posar la sanció corresponent al treballador.
- c) Han d'investigar-se, registrar-se i comunicar-se a l'autoritat competent.
- d) Hem d'intentar ocultar la informació a fi d'evitar problemes amb l'autoritat competent.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. c

2. c

3. b

4. b

5. c

6. c

7. b

8. d

9. b

10. a

11. c

12. a

13. c

14. b

15. c

16. c

17. a

18. c

19. b

20. c

Bibliografia

Abat, J.; Martínez, J. (2009). *Planificació, organització i models de gestió*. Materials UOC. FUOC. P08/M4005/02365.

Blanco, F.; López A. (2010). «Novedades en la formación en la formación de riesgos laborales en España». *Temas Laborales*, núm. 104 (pàg. 237-249).

Bestratén, M.; Marrón, M. A. (2000). «Sistema de gestión preventiva: organización y definición de funciones preventivas». NTP 565. Madrid: INSHT.

Bestratén, M.; Pasamontes, M. (2004). «Bases de la acción preventiva en PYMES». NTP 676. Madrid: INSHT.

Bestratén, M.; Baraza, X.; Corrons, A. (2015). *Gestión de la prevención en un marco de excelencia*. Editorial UOC.

Constitución Española. BOE-A-1978-31229.

Cortés Díaz, J. M. (2000). *Técnicas de prevención de riesgos laborales. Seguridad e higiene del trabajo* (4.a ed.). Albacete: Editorial Tebar, S.l.

Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo. «Gestión de la prevención de riesgos laborales en la pequeña y mediana empresa. 3. Plan de prevención de riesgos laborales. Evaluación de riesgos». Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo (2002). «Bases para el análisis de las actuaciones de los servicios de prevención ajenos». Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo (2015). *Guía técnica para la integración de la prevención de riesgos laborales en el sistema general de gestión de la empresa*. Gobierno de España. Ministerio de Empleo y Seguridad Social.

Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals. BOE 10-11-1995.

Llei 54/2003, de 12 de desembre, de reforma del marco normativo de la prevenció de Riscos Laborals. BOE 13-12-2003.

Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció. BOE nº 27 31-01-1997.

Reial decret 604/2006, de 19 de maig, del reglament de serveis de prevenció. BOE núm. 127 2905-2006.

Reason, J. (1990). «The Contribution of Latent Human Failures to the Breakdown of Complex Systems». *Philosophical Transactions of the Royal Society*, series B, vol. 327 (pàg. 475-484).

UNE 81900: 1996 ex; apartat 4.3.